

ဗုဒ္ဓ၏ တရားတော်များ

ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ပတ်သက်၍ ရေးသားထားသော ရေးဟောင်းကျမ်းဂန် စာပေတို့မှာ များပြားလွန်းသဖြင့် မည်သည့် စကားသည် ဗုဒ္ဓ၏စကား အမှန်ဖြစ်သည် မည်သည့်စကားသည် သာဝကများက နောက်မှ ဖြည့်စွက်ပြောဆိုသော စကား အရေးအသားဖြစ်သည် စသည်ဖြင့် ခွဲခြားရမလွယ်ကူလှအနောက်တိုင်းပညာရှင်များက ဆိုတတ်ကြသည်။

ယနေ့ ကမ္ဘာတွင်ရှိသော ဗုဒ္ဓဘာသာ ကျမ်းစာအုပ်များကို အောက်ပါ အတိုင်း အမျိုးအစား ခွဲခြား၍ ရပါသည်။

(၁) ပီဋကတ်သုံးပုံ

- ဝိနည်း ၅-ကျမ်း
- သုတ် ၃-ကျမ်း(အသေးစိတ်ရေတွက်ပါက ကျမ်းအများရှိပါသည်။)
- အဘိဓမ္မာ ၇-ကျမ်း

ဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုပြီးချိန်၌ အရှင်မဟာကဿပမထေရ်မြတ်ကြီးက အမူင်အာနန္ဒာ၏ အကူအညီဖြင့် ပထမသင်္ဂါယနာ (ဘီစီ-၄၈၃) ၌ တင်အပ်သော ကျမ်းစာများဖြစ်သည်။

သီဟိုဠ်ကျွန်း စတုတ္ထ သင်္ဂါယနာ၌ ပေထက်အကွရာတင်၍ မန္တလေးမြို့၊ ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်မင်းတုန်းမင်းကြီး လက်ထက်၌ ကျောက်ထက်အကွရာ တင်သည်။

(၂) ဘုရားမဟောကြားသော်လည်း အရေးပါသော ပါဠိဘာသာဖြင့် ရေးသားပြုစုထားသော ကျမ်းများ

- မိလိန္ဒ ပဉ္စ
- ရှင်မဟာ ဗုဒ္ဓဃောသပြုစုခဲ့သော အဋ္ဌာကထာ ကျမ်းများ
- ရှင် ဗုဒ္ဓဒတ္တ -ပြုစုခဲ့သော အဋ္ဌကထာ ကျမ်းများ
- ရှင်အာနန္ဒာပြုစုခဲ့သော ဋီကာကျမ်းများ
- ရှင် ဓမ္မာပါလ ပြုစုခဲ့သော အဋ္ဌာကထာ ကျမ်းများ
- သီရိလင်္ကာ (သီဟိုဠ်) မထေရ်ကြီးများ ပြုစုသော ဋီကာများနှင့် ဂန္ထရုကျမ်းများ

(၃) မဟာယာန ဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းစာများ

- ပညာပါရမိတာသုတ်
- မဇ္ဈမိကသုတ် ဒုတိယရာစုခေတ် AD-200
- အဝင်္ဍသကသုတ် နောက်ပိုင်းကာလ၌ မဟာယာန ကျမ်းပြု
- သဒ္ဓမ္မပုဏ္ဏရိကသုတ် ဆရာများရေးသားပြုစုခဲ့သော
- သုခဝတ်ဗျူဟာသုတ် ကျမ်းများဖြစ်သည်။
- အခြားမဟာယာနကျမ်းများ

(၄) - တန္တရ ဘာသာ တိဘက်နှင့် - မွန်ဂိုးလီးယား ကျမ်းများ

(၅) - တရုတ်ဘာသာဖြင့် ပြန်ဆိုပြုစုရေးသားသောကျမ်းများ

(၆) - ကိုးရီးယားဘာသာဖြင့် ပြန်ဆိုပြုစုရေးသားသောကျမ်းများ

(၇) - ဂျပန်ဘာသာဖြင့် ပြန်ဆိုပြုစုရေးသားသောကျမ်းများ

(၈) - အခြားကျမ်းများဟူ၍ခွဲခြားနိုင်ပါသည်။

ပိဋကတ်သုံးပုံနှင့် အခြားကျမ်းများ

သီရိလင်္ကာ၊ မြန်မာ၊ ထိုင်း စသည်နိုင်ငံများ၌ ထွန်းကားနေသော ထေရဝါဒ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ လက်ခံထားသော ကျမ်းစာများဖြစ်၏။

ဗုဒ္ဓသည်သက်တော်ထင်ရှားစွာ၌ ကာလတလျှောက်လုံး တရားဒေသနာတော် များကို အစဉ်တစိုက် ဟောပြောခဲ့၏။ ဘုရား၏တရားတော်အားလုံးသည် ဓမ္မက္ခန္ဓာ (တရားအစုံ) အရေအတွက်အားဖြင့် ၈၄၀၀၀-ရှိ၏။

- ဤတရားစု အားလုံးကိုပေါင်းပြီး
- ပိဋကတ်သုံးပုံ သို့မဟုတ်
- နိကာယ်ငါးရပ် ဟုခေါ်သည်။

ပိဋကတ်သုံးပုံ

ပိဋကတ်ဟူသည် ခြွင်းတောင်းဟု အနက်အဓိပ္ပာယ်ထွက်၏။ အနောက်တိုင်း ပညာရှင်တို့က ပိဋကတ်ဟူသော ပုဒ်ကို ဗုဒ္ဓ၏ တရားတော်များ သို့လျှောက်ရာ ရတနာသိုက်ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖောက်ယူကြ၏။ အာဂုံအနက်ဟု ယူဆကြောင်းကို "ဒိနိယပြည့်၌ ရေစာနံတူးသောအခါ အလုပ်သမားများသည် မြေများကို ခြွင်းတောင်းများဖြင့် ထည်ကာ လက်ဆင့် ကမ်း၍ အဆင့်ဆင့် သယ်ဆောင်ကြသည်။ ထိုနည်းတူစွာ ဗုဒ္ဓ၏တရားတော်များကို ဆရာအဆက်ဆက်မှ တပည့်အဆက်ဆက်သို့ အစဉ်အဟိုင်းပို့ချ၍ နှုတ်တက်အာဂုံ ဆောင်ယူခဲ့ကြသောကြောင့်ဖြစ်သည်"ဟု ဥပမာဖြင့် တင်ပြကြသည်။

မြတ်စွာဘုရား၏ စကားတော်သည် ရသအားဖြင့် ရေတွက်သောအခါ တစ်ပါးသာရှိသည်။ တစ်ပါးဟူသည် ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်မှု အရဟတ္တဖိုလ် ဟူသော ဝိပုတ္တိရသဖြစ်၏။

ဗုဒ္ဓ၏တရားတော်ဖြစ်သော ပိဋကတ်စာပေများကို ပိဋကတ်အားဖြင့်-

- (က) ဝိနိယပိဋက
- (ခ) သုတ္တနပိဋက
- (ဂ) အဘိဓမ္မပိဋက ဟူ၍ သုံးမျိုးသုံးစား ခွဲခြားထားသည်။

ဤသုံးမျိုးသုံးစားရှိကြသောကြောင့် ပိဋကတ်သုံးပုံဟု ခေါ်ဆိုကြ၏။

ဝိနိယပိဋက

ဝိနိယပိဋက၌ အပိုင်းသုံးပိုင်းရှိသည်။ ကျမ်းအရေအတွက်အားဖြင့် ငါးကျမ်းဖြစ်၏။ မူလအရင်းအမြစ်သည် ပါတိမောက္ခဖြစ်၏။ ပါတိမောက္ခဟူသည် ရဟန်းတော်များ၏ သိက္ခာပုဒ်များနှင့် ၎င်းတို့ကို ကျူးလွန်လျှင် သင့်ရောက်မည့် အာပတ်များကို ကုစားနည်းနှင့် တကွ ဖော်ပြထားသော ကျမ်းဖြစ်၏။

သုတ္တနပိဋက

သုတ္တနပိဋကသည် ငါးမျိုးရှိ၏။

- (၁) ဒီယနိကာယ၌ သုံးကျမ်းရှိ၏။
သုတ်အရေအတွက်အားဖြင့် ၃၄-သုတ်ရှိ၏။
- (၂) မဇ္ဈိမနိကာယ၌ သုံးကျမ်းရှိ၏။
သုတ်အရေအတွက်အားဖြင့် ၁၅၂-သုတ်ရှိ၏။
- (၃) သံယုတ္တနိကာယ ၌ ၅-ကျမ်းရှိ၏။
သုတ်အရေအတွက်အားဖြင့် ၇၇၆၂-သုတ်ရှိ၏။
- (၄) အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၌ ၁၁-ကျမ်းရှိ၏။
သုတ်အရေအတွက်အားဖြင့် ၉၇၇၅-သုတ်ရှိ၏။
- (၅) ခုဒ္ဒကနိကာယ၌ ၁၅ကျမ်းရှိသည်။ (၁၈-ကျမ်းဟုလည်း မှတ်ယူနိုင်သေးသည်။)

အဘိဓမ္မာပိဋက

ဓမ္မသင်္ဂဏီ   ပိဘင်:   မာတုကယာ
 ပုဂ္ဂလပညတ်   ကထာဝတ္ထု   ယမိုက်
 ပဌာန်း   ၇ ကျမ်းရှိ၏။
 အုပ်ရေးအားဖြင့် ၁၂-အုပ်ရှိ၏။

ပိဋကတ်သုံးပုံကို နိကာယ်အားဖြင့် ရေတွက်သောအခါ ခုဒ္ဒကနိကာယ်မှအပ သုတ္တန္တပိဋကသည် ရှေးနိကာယ်လေးရပ်၌ ပါဝင်၏။ ခုဒ္ဒကနိကာယ်တွင် ဝိနည်း ပိဋကနှင့် အဘိဓမ္မာ ပိဋကတို့ပါဝင်၏။

အင်္ဂါကိုးပါး

ပိဋကတ်သုံးပုံကို အင်္ဂါအားဖြင့် ရေတွက်သောအခါ-

၁။ သုတ္တ	၂။ ဂေယျ	၃။ ဝေယျာကရက
၄။ ဂါထာ	၅။ ဥဒါန်း	၆။ ဣတိဝုတ်
၇။ ဓာတ်	၈။ အဗ္ဘတဓမ္မ	၉။ ဝေဒလ္လ
- ဟု (၉) ပါးရှိ၏။

နိကာယ်ငါးရပ်

နိကာယ် = နိကာယ်ဟူသည် ပါဠိစကားဖြစ်၏။ အပေါင်းအစုဟု ဖြန့်မာ အဓိပ္ပာယ်ထွက်၏။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဟောကြားတော်မူအပ်သော ဓမ္မက္ခန္ဓာပေါင်း (၈၄၀၀၀) ကို အမျိုးအစားအရ အပေါင်းအစု ငါးခုပြု၍ ထားသည်ကို နိကာယ်ငါးရပ်ဟုခေါ်၏။ နိကာယ်ငါးရပ်မှာ အောက်ပါ အတိုင်းဖြစ်၏-

၁။ ဒီဃနိကာယ်	= ရှည်လျားသောသုတ်များ၏ အစုအပေါင်း
၂။ မဇ္ဈိမနိကာယ်	= မရှည်မတိုအလယ် အလတ်သုတ်များ၏ အစုအပေါင်း
၃။ သံယုတ္တနိကာယ်	= သဘောတူရာယှဉ်တွဲ စုပေါင်းထားသော သုတ်များ၏ အစုအပေါင်း
၄။ အင်္ဂုတ္တနိကာယ်	= အင်္ဂါ (၁) ပါးမှ (၁၁) ပါးထိ သဘောတရားများကို စုပေါင်းထားသော သုတ်များ၏ အစုအပေါင်း
၅။ ခုဒ္ဒနိကာယ်	= တိုတောင်းသော သုတ်များ၏ အစုအပေါင်း

၁။ ဒီဃနိကာယ်

ဒီဃနိကာယ် ဟူသည် ရှည်လျားသော သုတ်(၃၄)သုတ်ကို စုပေါင်းထား သောနိကာယ်ဖြစ်၏။ ဒီဃနိကာယ်၌ အစုဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်သော ဝဂ္ဂအားဖြင့် သုံးဝဂ်ခွဲခြား၏။ ဒီဃနိကာယ်ကျမ်းတွင် ဒိဋ္ဌိ(၆၂)ပါး၊ ဘုရားရှင်နှင့် စင်ပြိုင်ဝါဒ ထုထောင်ဒဲ့ကြသော တိတ္ထိဂိုဏ်းဆရာကြီး (၆) ဦးတို့၏ ဝါဒရေးရာနှင့် ရဟန်းဖြစ်ခြင်း အကျိုးတရားများ၊ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ပရိနိဗ္ဗာန်စံခန်းနှင့် ပရိနိဗ္ဗာန်စံဝင်တော်မမူမီ အခြေအနေများ၊ ကမ္ဘာဖြစ်ပုံ၊ ပျက်ပုံ အယူအဆများ၊ အိမ်ရာမထောင်ထားလောကီလူသားများအတွက် ပေါင်းသင်းဆက်ဆံရေး လူ့ကျင့်ဝတ်တရား များပါဝင်သည်။ ထင်ရှားသော သတိပဋ္ဌာန်သုတ်သည် ဒီဃနိကာယ်တွင် ပါဝင်သည်။

၂။ မဇ္ဈိမနိကာယ်

မဇ္ဈိမနိကာယ်-ဟူသည် ဒီဃနိကာယ်ကဲ့သို့လည်း မရှည်လွန်း၊ ခုဒ္ဒက နိကာယ်ကဲ့သို့လည်း မတိုလွန်းသော အလယ်အလတ်အနီးစား ဖြစ်သော နိကာယ်ဖြစ်၏။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏

တရားတော်(၁၅၅)ပါးကို စုပေါင်းထားရာ နိကာယ် ဖြစ်၏။ မဇ္ဈိမနိကာယ၌ သုတ်ငါးဆယ်လျှင် တစ်ကျမ်းပြုကာ သုံးကျမ်းခွဲခြား ထား၏။ မဇ္ဈိမနိကာယတွင် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာနှင့် ခေတ်ပြိုင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော အဘိဓမ္မာ အမျိုးမျိုးတို့ကို ဗုဒ္ဓဘာသာ ဝါဒနှင့် ကွဲပြားခြားနားပုံ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် သူတော်စင်တို့၏ ပန်းတိုင်ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို အဆင့်ဆင့်လေ့ကျင့်မှသာလျှင် ရနိုင်ပုံမျှထရာသုံးပါး၏ ဂုဏ်ကို ညှိုးနွမ်းအောင် ကြံတောင်နေသော သစ္စကကို ဗုဒ္ဓမြတ်စွာက အောင်မြင်ပုံစသည်တို့ပါဝင်၏။

၃။ သံယုတ္တနိကာယ

သံယုတ္တ-ဟူသည် ဆက်စပ်သည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်၏။ နိကာယဟူသည် အစု အပေါင်း ဖြစ်သည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရှိ၏။ ပုဂ္ဂိုလ်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ တရားဓမ္မ အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အဖွဲ့အစည်းအားဖြင့်လည်းကောင်း ဆက်စပ်သော အကြောင်းအရာများကို စုပေါင်းထားသော နိကာယသည် သံယုတ္တနိကာယ်မည်၏။ သံယုတ္တနိကာယ်၌ သုတ်ပေါင်း (၇၇၆၅) သုတ်ရှိ၏။ ကျမ်းအနေဖြင့် ငါးကျမ်းရှိ၏။ သံယုတ္တနိကာယတွင် လောကုတ္တရာရေးရာနှင့် ပတ်သက်သော သဘာဝဓမ္မတို့၏မတည်မြဲ ပြောင်းလဲဖောက်ပြန်တတ်ပုံ သတ်ပဋ္ဌာန် စသော တရားတို့ကို ပွားများအားထုတ်လျှင် အကျိုးတရား ကြီးမားပုံတို့ပါဝင်၏။

-လောကရေးနှင့် ပတ်သက်သော သည်းခံခြင်း၊ လုံ့လရှိခြင်း၏ အကျိုးကျေးဇူးများ၊ အမျိုးသမီးများ၏ အပြုအမူသဘောထားနှင့် ပတ်သက်၍ အကျိုးအပြစ်များ၊ ပေါင်းသင်း ဆက်ဆံရေးနှင့် ပတ်သက်၍ နည်းယူဖွယ် များလည်း ပါဝင်သည်။

-ဗဟုသုတရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ရှေးခေတ်ဗြဟ္မဏတို့၏ ဓလေ့ထုံးစံနှင့် အပြုအမူ ကောသလမင်း၏ အတွေးအခေါ်နှင့် အုပ်ချုပ်ရေး၊ ကောသလမင်းနှင့် အဇာတသတ်မင်းတို့၏ စစ်ခင်းပွဲစသည်များပါဝင်သည်။

၄။ အင်္ဂုတ္တရ နိကာယ

အင်္ဂုတ္တရ နိကာယဟူသည် အင်္ဂါအချက် တစ်ခုစီတစ်ခုစီအစဉ်အတိုင်း တိုးသွားသောနည်းဖြင့် စီစဉ်ထားသော သုတ်များ၏အစုအပေါင်းဖြစ်သည်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၌ သုတ်ပေါင်း (၉၃၇၅) သုတ်ရှိ၏။ နိပါတ်အားဖြင့် ဧကနိပါတ်မှ ကောဒသကနိပါတ်အထိ (၁၁) ရရှိ၏။

-အင်္ဂုတ္တရနိကာယသည် စကားပြေ အရေးအသား အများဆုံး ဖြစ်၍ ဂါထာအရေးအသားကား အနည်းငယ်မျှသာဖြစ်၏။

အင်္ဂုတ္တရနိကာယတွင် လောကလူသားတို့အတွက် စိတ်ဓာတ်အရည် အသွေး ကောင်မွန်စေရန် အလိုနည်းခြင်း၊ ရောင့်ရဲခြင်း၊ ခွံကောင်းခြင်း၊ သတ္တိရှိခြင်း စသည်တို့နှင့် ပြည့်စုံစေရန် ဟောကြားသော သုတ်များ ပါဝင်သည်။

-မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ကို ဦးတည်သော ပုဂ္ဂိုလ်များအတွက် နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းအကျင့်ကောင်းများ၊ ရဟန်းတို့နှင့် သက်ဆိုင်သော အဆုံးအမ ဩဝါဒများလည်း ပါဝင်သည်။

၅။ ဓုဒ္ဓကနိကာယ

အထက်နိကာယ်လေးရပ်မှ ကျွင်းသောသုတ်များကို စုပေါင်းထားသော နိကာယ်ဖြစ်၏။ လူမျိုး မရွေး ဘာသာမရွေး ကျင့်သုံးနိုင်သော မင်္ဂလာတရားများ၊ ဓမ္မဆောင်ပုဒ်များကောင်းမှု၏ အကျိုးဆက် ဖြစ်သော နတ်ဘုံ၏သာယာ ကြည်နူးဖွယ်ကို ဖော်ပြသောဝတ္ထုများ၊ မကောင်းမှု၏ အကျိုးဆက်ဖြစ်သော အပါယ်ဘုံ၏ ဆင်းရဲပုံများကို ဖော်ပြသောဝတ္ထုများ၊ အကျော်အမော် ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ကိုယ်တွေ့ အဖြစ် အပျက်များ၊ ဘုရားလောင်းနစဉ် ဘဝကတွေ့ကြုံ ခံစားခဲ့ရသော ဖြစ်စဉ်များ ပါဝင်သည်။

- အချုပ်အားဖြင့် အထက်ဖော်ပြပါ ဘုရားဟော ပီဋကတ်သုံးပုံ သို့မဟုတ် နိကာယ်ငါးရပ်သည် လောကီ လောကုတ္တရာ နှစ်ဖြာသောအကျိုးစီးပွား ဖြစ်ထွန်းမှု အတွက် များစွာအထောက်အကူပြု သောစာပေဖြစ်သည်။

ယင်းတို့အနက်

- ပဉ္စဝဂ္ဂါငါးဦးအား အဓိကထားဟောကြားခဲ့သော ဓမ္မစကြာတရားဦး။
- သံဃာတော်များကို အဓိကထား ဟောကြားခဲ့သော ဘုရားရှင် အနာဂတ်ဆက်ပျံ့၏ ဟုပေးပတ် ပါတိမောက် သုံးဂါထာ
- ဗုဒ္ဓဝါဒအနှစ်သာရ ဓမ္မပဒနှင့်
- ဗုဒ္ဓပရိနိဗ္ဗာန် မပြုမီမှာကြားခဲ့သော နောက်ဆုံးစကားတို့ကို စာဖြည်းအပြစ် အကျဉ်းမျိုး၍ ဖော်ပြပါသည်။

ဓမ္မစကြာတရားတော် (တရားဦး)

ဓမ္မစကြာတရားတော်ကို ဘုရားရှင်သည် မိဂဒါဝုန်၌ ပဉ္စဝဂ္ဂါငါးဦးကို ဟောတော်မူသည်။ ထိုဓမ္မစကြာတရားတော်၌ ဗုဒ္ဓပါဒီတို့အဖို့ အင်္ဂါ ၈ ပါးနှင့်ပြည့်စုံသော လမ်းစဉ်/ကျင့်စဉ်ပါရှိသည်။ ထိုကျင့်စဉ် ၈ မျိုး (ဝါ) မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးမှာ-

၁။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ	မှန်သော	- မြင်ခြင်း		] ပညာ
၂။ သမ္မာသင်္ကပ္ပ	မှန်သော	- ကြံစည်ခြင်း		] ပညာ
၃။ သမ္မာဝါစာ	မှန်သော	- ပြောဆိုခြင်း		] သီလ
၄။ သမ္မာကမ္မန္တ	မှန်သော	- ပြုလုပ်ခြင်း		] သီလ
၅။ သမ္မာအာဇီဝ	မှန်သော	- အသက်မွေးခြင်း		] သီလ
၆။ သမ္မာဝါယာမ	မှန်သော	- အားထုတ်ခြင်း		] သီလ
၇။ သမ္မာသတိ	မှန်သော	- သတိရှိခြင်း၊အမှတ်ရခြင်း		] သမာဓိ
၈။ သမ္မာသမာဓိ	မှန်သော	- တည်ကြည်ခြင်း။		] သမာဓိ

ဓမ္မစကြာတရားကို ဟောကြားပြီးသောအခါ အရှင်ကောဠာည အမှူးရှိသော ပဉ္စဝဂ္ဂီတို့သည် သောတာပန်ဖြစ်၍ အနတ္တလက္ခဏသုတ်ကို ဟောကြားပြီးသောအခါ ရဟန္တာများ ဖြစ်ကုန်ကြလေသည်။

ဩဝါဒ ပါတိမောက် သုံးဂါထာ

ပိဋကတ်သုံးပုံအလုံးစုံကို အကုန်ပါအောင် ဂင်္ဂါဝါဠသံစုမက ပွင့်တော်မူပြီး ဖြစ်ကြကုန်သော ဘုရားရှင်အဆူဆူနှင့်တကွ ဧဂါတမရှင်တော် ဘုရားတို့က အရှင်းဆုံးနှင့် အကျဉ်းရုံးပြီး ဟောတော်မူခဲ့သော

ဩဝါဒ ပါတိမောက် သုံးဂါထာသည် မင်္ဂါပေါက်ဖိုလ်ဝင်နိဗ္ဗာန်ကို မြင်စေနိုင်သည်။ ဘုရားရှင်အဆူဆူတို့၏ ကျင့်သုံးသော လက်သုံးတော် ဩဝါဒတော် ဖြစ်သည်အပြင် နောက်ပွင့်တော်မူမည် အဆူဆူသော ဘုရားရှင်တို့သည်လည်း ထိုအတိုင်း ဟောတော်မူကြမည်ဟု ကျမ်းဂန်မှာပါရှိပါသည်။

ပထမဝါဆိုပြီး တပို့တွဲလပြည့်နေ့တွင် ဝေဠုဝန်ကျောင်းတော်၌ မည်သူ တစ်ဦးတစ်ယောက်မျှ မဖိတ်ကြားရဘဲ မိမိတို့သဘော အလျှောက် စုရုံးမိကြသော မဟာသံဃာ့စည်းဝေးပွဲကြီး၌ မြတ်စွာဘုရားသည် ရှင်သာရိပုတ္တရာနှင့် အရှင်မဟာမောဂ္ဂလန် မထေရ်မြတ်နှစ်ပါးကို လကျှာတော်ရန်နှင့် လက်ဝဲတော်ရုံ အရာထားတော်မူပြီး သာသနာတွင် တစ်ကြိမ်တည်း ကျင်းပသည့်ထိုအစည်း အဝေးပွဲကြီး၌ သံသရာမှ လွတ်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော ဩဝါဒပါတိမောက် ဒေသနာကို ဆုံးမဟောကြားတော်မူသည်။

၁။ ထိတိက္ခာ၊ ထိတိက္ခာဟုဆိုအပ်သော၊ ခန္တီ သည်းခံခြင်းသည် ပရမံ၊ ဗုဒ္ဓမြတ်လှစွာသော တပေ၊ အကျင့်မြတ်ပါပေတည်း။ နိဗ္ဗာန်နံ၊ နိဗ္ဗာန်တရားကို ပရမံ၊ အမြတ်ဆုံးဟူ၍၊ ဗုဒ္ဓါ၊ ဘုရားရှင်တို့သည် ဝဒန္တိ၊ မိန့်ဆိုတော်မူကုန်၏။ ပရပယာတိ၊ သူတစ်ပါးကို သတ်ဖြတ် ညှင်းဆဲတတ်သူ သည်၊ နဟိပဗ္ဗတိတော၊ ရဟန်းမဟုတ်၊ ပရံ၊ သူတစ်ပါးကို၊ ဝိဟေဋ္ဌယန္တော၊ ညှင်းဆဲနှိပ်စက်တတ်သော သူသည်၊ သမကော၊ ရဟန်းကောင်း၊ ရဟန်းမြတ်မည်သည်။ နဟောတိ၊ မဖြစ်နိုင် သည်သာတည်း။

၂။ အနုပဝါဒေါ၊ သူတစ်ပါးအား စွပ်စွဲပြစ်ဖွဲ့မကဲ့ရဲ့ ခြင်းသည် လည်းကောင်း၊ အနုပယာတော၊ ကိုယ်နှုတ်ခွာသုံးဖြာဖြင့် မနှိပ်စက်ခြင်းသည် လည်းကောင်း၊ ပါတိမောက္ခေသဝရော၊ ပါတိမောက သံဝရသီလကို မြဲစွာမယှဉ်းစောင့်စည်းခြင်းသည် လည်းကောင်း၊ ဘတ္တသ္မိံ၊ ဆွမ်းဘောစဉ် အစားအစာဟုသမ္ပု၍၊ မဟုတ္တုတာစ အတိုင်းအရည်မမာကကို သိသောအဖြစ်သည် လည်းကောင်း၊ ပန္နန္တသယနာသနံ၊ လူသိမနီးသော တောကျောင်း၌ နေခြင်းသည် လည်းကောင်း။ အင်စိတ္တေစ၊ မွန်မြတ်သော စိတ်သမာဓိလုပ်ငန်း၌သာလျှင်၊ အယောဂေါ၊ အားထုတ်ခြင်းသည် လည်းကောင်း၊ ဧတံ ဤတရားတို့သည်၊ ဗုဒ္ဓါနံ၊ ကြောင်းကျိုးသိမြင် ဘုရားရှင်တို့၏။ သာသနံ၊ နှလုံးမှစတင်ဆုံးမမြဲဖြစ်သော ဗုဒ္ဓဝါဒကျေညာချက် ပါပေတည်း။

၃။ သဗ္ဗပါပဿ၊ အလုံးစုံသော အကုသိုလ်ကံမကောင်းမှုဟုသမ္ပုကို၊ အကရကံ၊ မပြုလုပ်ခြင်းလည်းကောင်း၊ ကုသလဿ၊ ကုသိုလ်ကောင်းမှုဟုသမ္ပု ကို၊ ဥပသယဒါ၊ ပြည့်စုံအောင်စည်းပူးအားထုတ်ခြင်းသည် လည်းကောင်း၊ သစ္စိတ္တပရိယော ဒါပနံ၊ မိမိစိတ်ကို ဖြူစင်စွာ ဝိပဿနာဖြင့် အားထုတ်ခြင်းလည်းကောင်း။ ဧတံ၊ ဤသုံးပါးသော ကိုယ်ကျင့်တရားသည်၊ ဗုဒ္ဓာနံ၊ အဆုဆုသော ဘုရားရှင်တို့၏ သာသနံ၊ အဆုံးအမထားသော သြဝါဒစကားတော်ကြီး။ အစစ် ဖြစ်ပါပေသတည်း။

ဓမ္မပဒ

ဓမ္မပဒပါဠိတော်သည် ဗုဒ္ဓသာသနာတော်၌လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓဝါဒကို စုံစမ်းလေ့လာသူ ပညာရှိ လောကနှင့် စာမလောက၌လည်းကောင်း အထင်ရှားဆုံး အပျံ့နှံ့ဆုံးဖြစ်သည်။

ယင်းဓမ္မပဒပါဠိတော်ကို သီဟိုဠ်၊ ဟိန္ဒူ၊ လက်ကင်၊ အင်္ဂလိပ်၊ ဂျာမဏီ၊ ပြင်သစ်၊ အီတလီ ဘာသာစသည်တို့ဖြင့် ဘာသာပြန်ထားကြသည်။ မကြာမီက တမယ်လ်ဘာသာဖြင့်လည်း ဘာသာပြန်ပြီး ပြီဟု သိရသည်။

ဓမ္မပဒသည် နိကာယ်ငါးရပ်တွင် နောက်ဆုံးဖြစ်သော ခုဒ္ဒကနိကာယ်၌ပါဝင်၏။

ခုဒ္ဒကနိကာယ်တွင် (၁၅) ကျမ်းရှိရာ ဒုတိယမြောက်ကျမ်းမှာ ဓမ္မပဒဖြစ်၏။

မြောက်ပိုင်းမဟာယာနတို့မှာလည်း ဓမ္မပဒ အမည်ရှိသော ကျမ်းစာများရှိပေသည်။

ဓမ္မပဒကျမ်းတို့တွင် လူသိအများဆုံးနှင့် အပြည့်စုံဆုံးသော ဓမ္မပဒမှာ ပါဠိဓမ္မပဒဖြစ်၏။

ဓမ္မပဒနမူနာပုဒ်အချို့

၁။ ဤသူသည် ငါ့ကို ဆဲရေးဖူးပြီ၊ ငါ့ကိုညှင်းဆဲဖူးပြီ၊ ငါ့ကိုအောင်နိုင်ဖူးပြီ၊ ငါ့ခွစွာကို ဆောင်ယူဖူးပြီ၊ ဟု ထိုသူအပေါ်၌ ရန်ငြိုးဖွဲ့၏။ ထိုသူတို့အားရန်သည် မငြိမ်းအေးနိုင်။

၂။ ဤသူသည် ငါ့ကိုဆဲရေးဖူးပြီ၊ ငါ့ကိုညှင်းဆဲဖူးပြီ၊ ငါ့ကိုအောင်နိုင်ဖူးပြီ၊ ငါ့ခွစွာကို ဆောင်ယူဖူးပြီ၊ ဟု ထိုသူအပေါ်၌ ရန်ငြိုးမဖွဲ့ကုန်၊ ထိုသူတို့အားရန်သည် အေးငြိမ်းနိုင်၏။

၃။ ဤလောက၌ ရန်တုံ့မှုခြင်းဖြင့် ရန်တုံ့သည် ဘယ်သောအခါမျှ မငြိမ်းကုန်နိုင်၊ ရန်တုံ့မမှုခြင်းဖြင့် သာလျှင် ရန်ငြိမ်းနိုင်ကုန်၏။ ဤသည်ကား အစဉ်အလာသဘောတရားတည်း။

၄။ ဤလောက၌ လူမိုက်တို့သည် ငါတို့သေကြလိမ့်မည်ဟု မသိကြကုန် ထို့ကြောင့် ခိုက်ရန်ငြင်းခုန်မှုတို့သည် မပြေငြိမ်းနိုင်ကုန်၊ ဤလောက၌ ပညာရှိသူတို့သည် ငါတို့သေကြလိမ့်မည်ဟု သိကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ခိုက်ရန်ငြင်းခုန်မှုတို့ပြေငြိမ်းနိုင်ကုန်၏။

ဓမ္မပဒသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များအတွက်သာမက နိုင်ငံတကာ၌ ဘာသာစကားမျိုးစုံဖြင့် ပြန်ဆိုရေးသားထားပြီးသော ကျမ်းဖြစ်၏။ နိုင်ငံတကာပုံစံဖြင့်ရေးသားထားသော စာတုဒ်ကို နမူနာအဖြစ် တင်ပြပါသည်။

အကဲ့ရဲ့မလွတ်သောလောက

မြတ်စွာဘုရားသခင် ဇေတဝန် ကျောင်းတော်တွင် သီတင်းသုံးတော်မူစဉ် တစ်နေ့၌ အတုလဉ္စပါသကာ ခေါင်းဆောင်သော သူ၏အပေါင်းအဖော်ငါးရာတို့သည် တရားနာရန်ရောက်လာကြ၏။ ချေးဦးစွာရှင်ရေဝတထံ ချဉ်းကပ်ကြ၏။ ရှင်ရေဝတသည် အနည်းငယ် နှုတ်ဆက်စကားပြောပြီး တိတ်ဆိတ်စွာ တရားထိုင်နေလေရာ ရှင်သာရိပုတ္တရာထံ သွားကြ၏။ ရှင်သာရိပုတ္တရာက ခက်ခဲနက်နဲသော အဘိဓမ္မာတရားသဘောများကို ကျယ်ဝန်းစွာ ဟောပြောရာ ငြီးငွေ့လာကြ၏။ သင့်တော်သော တရားကို နာယူမည်ဟု အရှင်အာနန္ဒာထံ သွားကြပြန်သည်။ အရှင်မြတ်က အခြေခံတရားများ၏ လိုရင်းသဘောတို့ကို တိုတိုတုတ်တုတ်ဟောပြောရာ နားမရှင်းဖြစ်ကြပြန်၏။ ထို့နောက် မြတ်စွာဘုရား၏ ဓမ္မမောက်သွားရောက်ကြပြီး လျှောက်ထားကြ၏။ “အရှင်ဘုရား၊ အရှင်ရေဝတက တရားမဟောပါ။ သူ့ဘာသာနှုတ်ဆိတ်နေပါသည်။ ရှင်သာရိပုတ္တရာက ကျယ်ဝန်းစွာဟော၍ ငြီးငွေ့ကြပါသည်။ အရှင်အာနန္ဒာတရားဟောပုံမှာ တိုတိုကျဉ်းကျဉ်းဖြစ်၍ နားလည်ရန် ခက်ပါသည်။ ဘယ်တရားနှင့်မှ အဆင်မပြေ၍ အရှင်ဘုရားထံ တရားနာရန်လာရောက်ကြပါသည်”ဟု လျှောက်ထားရာ ဘုရားရှင်ကအောက်ပါအတိုင်းဂါထာကို ဟောတော်မူသည်။

ပါဠိဂါထာ

ပေါရာဏမေတံ အတုလ၊ နေတံ အဗ္ဗတနာမိဝ၊
 နိန္ဒန္တိ တုကိုမာသိနံ၊ နိန္ဒန္တိ ဗဟုဟင်္ဂိနံ၊
 မိတ ဘာဏိပ္ပိ နိန္ဒန္တိ၊ နတ္ထိ လောကေ အနိန္ဒိတော။

ဖြန်မာပြန်

အို အတုလ၊ကဲ့ရဲ့ခြင်းသည် ရှေးရိုးစဉ်လာပေတည်း။ ဤကဲ့ရဲ့ခြင်းသည် ယခုမှဖြစ်သည်မဟုတ်။ ဆိတ်ဆိတ်နေသူကိုလည်း ကဲ့ရဲ့ကုန်၏။ များစွာပြောဟောသူကိုလည်း ကဲ့ရဲ့ကုန်၏။ နှိုင်းချိန်၍ ပြောသောသူကိုလည်း ကဲ့ရဲ့ကုန်၏။ လောက၌ အကဲ့ရဲ့လွတ်သောသူမည်သည် မရှိပေ။

အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်

It is not new, O Atula! It has always been done from ancient times. They blame one who is silent, they blame one who speaks much, and they blame one who speaks little. There is no one in this world who is not blamed.

ဆောင်ပုဒ်

လောကလူများ၊စိတ်အထားကား၊ စကားများလျှင်၊ အပြစ်တင်၏၊ နည်းလျှင်ကဲ့ရဲ့၊ရဲ့ချပဲ့၏၊ မချဲ့လိုရင်၊သင်ရဲ့ရှင်လည်း၊ စိတ်တွင်းမကြိုက်၊ ကဲ့ရဲ့လိုက်၏၊ နှစ်ချိုက်မှုကွာ၊ ဘာပဲမြင်မြင်၊ အပြစ်တင်သည်၊ ဤလျှင်လူသဘောပေတည်း။ (ကောဝေဂ်၊အတုလဉ္စပါသကာဝတ္ထု)။

နောက်ဆုံးစကား

မြတ်စွာဘုရားသခင်သည် မဟာသက္ကရာဇ် ၁၈၄ -ခု (ခရစ်မပေါ်မီ ၄၈၃-ခုနှစ်) ကဆုန်လပြည့် အင်္ဂါနေ့နံနက် အရက်တက်အချိန်တွင် ပရိနိဗ္ဗာန် စံဝင်တော်မူ၏။ ပရိနိဗ္ဗာန်စံဝင်တော်မူခါနီး နောက်ဆုံးမှာကြားခဲ့သောစကားတော်မှာ

“ရဟန်းတို့၊ယခုအချိန်၌ သင်တို့အား ငါဘုရားမှာကြားတော်မူခဲ့မည်။ သင်္ခါရတရားတို့သည် ပျက်စီးတတ်သော သဘောရှိကုန်၏။ သင်တို့သည် မမေ့မလျော့ဘဲ ကောင်းသော သတိနှင့် ပြည့်စုံကြကုန်လော့”ဟု၍ဖြစ်၏။

ငါးရာငါးဆယ် ဇာတ်တော်များ

ဇာတကဟု ခေါ်သော ကျမ်းသည် ပါဠိစာပေတွင် အလွန်ထင်ရှားသည့် ကျမ်းဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓ၏အတိတ် အလောင်းတော် ဘဝများအကြောင်းပါဝင်သည်။ ဇာတကကိုဇာတ်ဟုမြန်မာမူပြုထားသည်။ ဝတ္ထုပြုပြင်များပါသဖြင့်ဇာတ်ဝတ္ထုဟု တွင်သည်။ ဝတ္ထုပေါင်း ၅၅၀-မျှ (၅၄၇)ပါ၍ "ငါးရာငါးဆယ်" ဟုလည်း အမှတ်ရလွယ်အောင်ခေါ်ဝေါ်ထားသည်။

ယင်း၅၄၇-ဇာတ်အနက် ဆယ်ဇာတ်သည် အခြားဇာတ်တို့ထက် ပိုရှည်ခြင်း၊ ဘုရားအဖြစ်နှင့် အလွန်နီးကပ်၍ သာလွန်မြင့်မြတ်ခြင်းတို့ကြောင့် "ဇာတ်ကြီးဆယ်ဘွဲ့" ဟုအမည်လူးပေးထားသည်။ ရှေ့ ၅၃၇ - ဇာတ်တို့မှာ ဘုရားလောင်း (ဗောဓိသတ္တ) အဖြစ်နသေးသည့် ဘဝများနှင့် ပတ်သက်နေပြီး နောက်ဆုံးဇာတ်ကြီး ဆယ်ဘွဲ့ကား ဘုရားဖြစ်ခါနီးရင့်နေပြီဖြစ်သော ဘုရားလောင်းဘဝများနှင့်ဆိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ဇာတ်ကြီးဆယ်ဘွဲ့သည် ငါးရာငါးဆယ် ဇာတ်နိပတ်တော်အတွင်း၌ပါဝင်သည်။ သီးခြားမဟုတ်ပေ။

ပဋ္ဌာန်းတရား= အဘိဓမ္မာ ၇ ကျမ်းအနက် နောက်ဆုံးကျမ်းဖြစ်၏။ အနုရုယ် ကင်းရှင်းစေရန် အရံအတားအနေဖြင့် ရွတ်ဖတ်ကြခြင်းဖြစ်သည်။ (တနည်း) ဗုဒ္ဓသာအနာ ကွယ်ပျောက်သည်အခါ ပဋ္ဌာန်းကျမ်းမှ စတင်ကွယ်ပျောက်မည်ဟု ဆိုကြသည်။ သို့ကြောင့် ပဋ္ဌာန်းရွတ်ဆိုပွဲများကို ကျင်းပကြခြင်းဖြစ်သည် ဟုလည်းဆိုကြပါသည်။

ဗုဒ္ဓလမ်းစဉ်အကျဉ်း

ဗုဒ္ဓလမ်းစဉ်မှာ အခြားဘာသာအယူဝါဒများနှင့် လုံးဝကွာခြားသည်။ ဗုဒ္ဓသည်ဟန်မိုးမျိုးစုံနှင့် ပြည့်စုံသူအရာကို ဖန်ဆင်းနိုင်စွမ်းရှိသူဟု မဆိုခဲ့။ GOD ဆိုသော ထာဝရဘုရားမျိုးမဟုတ်ပါ။ လမ်းစဉ်ကတော့ ဒီလိုရှိသည့် လိုက်နာပါက လိုက်နာ ကြည်ပါ။ အကျိုးရပါလိမ့်မည်ဟုသာ မိန့်ဆိုခဲ့၏။ ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်၏ ဝါဒကို နေ့လ နက္ခတ်တာရာတော့ တောင် ရေ မြေ အစရှိသည်ပုံ့ပုံ့ မည်သူမှ ဖန်ဆင်းပေးထားတာမဟုတ်။ ဇာတ်ကြီးလေးပါးစု ဝေးရာသာ ဖြစ်သည်။ ဤဇာတ်ကြီးလေးပါးတို့သည်-

- ၁။ ခက်မာပော ဇာတ်
- ၂။ ဖွဲ့စည်းသော ဇာတ်
- ၃။ ပူအေးပော မာတ်
- ၄။ လှုပ်ရှားသော ဇာတ်တို့ဖြစ်ကြသည်။

သက်ရှိသတ္တဝါများကိုလည်း မည်သူမှ မဖန်ဆင်းထားဘဲ အထက်ပါဇာတ်ကြီးလေးပါးအပြင် စိတ်ဟူသော ဇာတ်တစ်ပါးဖြင့် ပေါင်းစပ်တည်ဆောက်ထားသည်။ ဤဇာတ်ကြီးငါးပါးသည် ဓမ္မဓက ကလေးမျှ ရပ်နားခြင်းမရှိဘဲ အမြဲဖြူပြင် ပြောင်းလဲခြင်းသဘောကို ဆောင်နေ၏။ စိတ်သည် အံ့ဩဖွယ် အကောင်းဆုံးဇာတ်ဖြစ်၏။

သံသရာ

သတ္တဝါတို့၏ အစဉ်မပြတ် မရပ်မနားဖြစ်လိုက် ပျက်လိုက် ဖြစ်လိုက် ပျက်လိုက်နှင့် ဖြစ်ပျက် နေခြင်းသည် သံသရာဖြစ်၏။ ဗြဟ္မာ၊ နတ်၊ တိရစ္ဆာန်၊ ပြိတ္တာ၊ အသူရကယ်၊ ငရဲသားဆိုသည် သတ္တဝါတို့သည် သေကြေပျက်စီးပြီး နောက် သူတို့၏ ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်များ အရ အဆက်မပြတ်မရပ်မနားဘဲ လှုပ်ပြည်၊ နတ်ပြည်၊ ငရဲပြည်၊ စသည်၊ ၃၁-ဘုံမှာ လှည့်လည်ဖြစ်ပျက် နေခြင်းသည် သံသရာပင်ဖြစ်သည်။ ဤကား သုတ္တန်တရားတော် အရဖြစ်၏။ အဘိဓမ္မာနည်းအရ တစ်မျိုးကောက်ယူနိုင်သေးသည်။

သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲ

အိုရခြင်း၊ နာရခြင်း၊ သေရခြင်း၊ ချစ်နှစ်သက်သူများနှင့် ကော့ကွင်းရခြင်း၊ မချစ်မနှစ်သက်သူများနှင့် ပေါင်းသင်းဆက်ဆံရခြင်း၊ အလိုရှိသည်ကို မရခြင်းသည် တို့သည်သံသရာ၏ ဆင်းရဲဒုက္ခများဖြစ်၏။

သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲနှင့် အစဉ်တွေ့နေအောင် လုပ်ပေးသောအကြောင်း

တဏှာသာဖြစ်၏။ တဏှာဆိုသည်မှာ တတ်မက်ခြင်းဟု အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ ကိုယ့်ကိုယ်ကို တတ်မက်ခြင်း ကိုယ်ပစ္စည်းကို တတ်မက်ခြင်း၊ ကိုယ့်မယား ကိုယ့်သားသမီးစသည့် သက်ရှိသက်မဲ့ အားလုံးကို တတ်မက်ခြင်းသည် တဏှာဖြစ်သည်။

သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲမှ ကင်းလွတ်ရအောင်

သတ္တဝါတစ်ဦးသည် သေပြီးသည့်နောက် ၃၁ ဘုံရှိသည့် အနက် မည်သည့်ဘုံ၌မှ ပြန်မဖြစ်ခြင်း သည် သံသရာမှ လွတ်ကင်းခြင်းဖြစ်၏။
သံသရာမှ ကွတ်ကင်းရအောင်-
-သီလလုံခြုံရမည်။ ပြီးလျှင်
-သမာဓိ နိုင်ခဲ့အောင် ပွားရမည်။
-ထိုနောက် ပညာစခန်းတို့ရောက်အောင် အားထုတ်ရပါမည်။

သီလအဆင့်

ငါးပါးသီလ၊ ရှစ်ပါးသီလ ကိုးပါးသီလ၊ ဆယ်ပါးသီလ စသည်တို့ကို ဆိုလိုသည်။

သမာဓိအဆင့်

သမာဓိဆိုသည်မှာ မရပ်မနားလှုပ်ရှားနေတတ်သော စိတ်သည် တစ်ခုတည်းသော အာရုံ၌ ကောင်းစွာ တည်ငြိမ်နေခြင်းဟု အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ စိတ်ကို ဤသို့တည်ငြိမ်နေအောင် လုပ်ဖို့ နည်းပေါင်းလေးဆယ်ရှိ၏။ မြေ၊ ရေ၊ မီး၊ လေ အသုဘ စသည်တို့အနက် မိမိကြိုက်နှစ်သက်ရာ အရာဝတ္ထုတစ်ခုခု သို့မဟုတ် စိတ်တည်ငြိမ်အောင် ထားရသော နည်းများ ဖြစ်၏။
ဤသို့ မိမိနှစ်သက်ရာနည်းတစ်ခုခုဖြင့် စိတ်ကို အာရုံတစ်ခုခုပေါ်မှာ တည်ငြိမ်အောင် လုပ်ပေးရမည်။ ဤသို့လုပ်ပေးခြင်းဖြင့် စိတ်သည် အပြစ်ကင်းသော အာရုံတစ်ခုခုပေါ်တွင် တည်ငြိမ် နေပြီဆိုလျှင် စိတ်၏တည် ငြိမ်မှုကို သမာဓိဟုခေါ်သည်။

သီလသမာဓိ အကျိုးပေးပုံ

သီလနှင့်ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ကွယ်လွန်သည့်အခါ လူ့ဘဝနှင့် နတ်ဘဝမှာ ပြန်ဖြစ်နိုင်သည်။
ဗြဟ္မာဘုံအထိ မဖြစ်နိုင်ပါ။
သမာဓိနှင့် ပြည့်စုံပါမှ ဗြဟ္မာဘုံသို့ တက်လှမ်းနိုင်သည်။

ပညာအဆင့်

ပညာအဆင့်ကို ရောက်အောင်လုပ်ရန် အဓိကကျသော အချက်မှာ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့၏ ဖြစ်ပျက်သဘောကို မြင်အောင်လုပ်ခြင်းဖြစ်၏။ ဤအမြင်ကို မရသရွေ့ ရုပ်နာမ်ချုပ်ငြိမ်းရာနိဗ္ဗာန်ကို မြင်နိုင်ကြမည် မဟုတ်ပေ။
ဘုရားရှစ်ခိုးရုံ၊ ဘုရားမှာ ဆုတောင်းရုံနှင့်လည်း အမြင်မှန်မရနိုင်ပါ။

အမြင်မှန်ရအောင် အားထုတ်နည်း

တရားထိုင်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ ဆရာသမား၏ ညွှန်ကြားချက်အတိုင်း တိတိကျကျလိုက်နာပြီး လုံးလစီရယူခွင့်ဖြင့် အောင်ပန်းကို ရယူနိုင်ပါသည်။ တရားထိုင်ပြီးသောပုဂ္ဂိုလ်သည် တစ်သက်လုံး ရပ်နားခြင်းမရှိဘဲ လှုပ်ရှားနေသော စိတ်တဖြည်းဖြည်းနှင့် တည်ငြိမ်လာသည်က တွေ့ရပါသည်။ စိတ်သည်တည်ငြိမ်မှု ရလာသောအခါ လောဘနှင့် ဒေါသတို့ကင်းစင်၍ ထိုသို့ကင်းစင်သည်နှင့်အမျှ အမြင်မှန်ကိုရကာ အဓိယာစခန်းကို တစ်ဆင့်ပြီးတစ်ဆင့် တက်လာပါသည်။ အဆင့် ၁၁ ဆင့်ကို လွန်မြောက်ပြီးသည်နှင့် အမြင်မှန်ရသော သောတာပန်စခန်း (ပထမစခန်းကို) ရောက်ကြပါသည်။ သောတာပန်စခန်းကို ရောက်ပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် သေဆုံးပြီးနောက် အပါယ်လေးဘုံ၌ ဘယ်တော့မှ မဖြစ်နိုင်တော့ပါ။

သောတာပန်စခန်းကို ရောက်ပြီးသောသူ၏ လောဘ-ဒေါသတို့သည် ရှေးကလိုမဟုတ်တော့ဘဲ လျော့ပါးသွားပါသည်။ သောတာပန်စခန်းနှင့် တင်းတိမ်ခြင်းမရှိဘဲ စိတ်ပြီးတရားအားယုတ်သည်။ ယောဂီသည် သကဒါဂါမ်စခန်း၊ အနာဂါမ်စခန်းနှင့် ရဟန္တာစခန်းအထိ ယခုဘဝ၌ပင် ရောက်နိုင်ပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့လိုက်နာကြရမည့်အခြေခံအချက်များ

ထေရဝါဒ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့ ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်ရမည့်အရာကား အဓိက အားဖြင့် ရတနာသုံးပါးသာဖြစ်သည်။ ဘုရားကိုးကွယ်ခြင်း၊ တရားကိုးကွယ်ခြင်း၊ သံဃာကိုးကွယ်ခြင်းဖြင့် ဘုရား၏ အဆုံးအမ၊ တရား၏ ဆုံးမမှု၊ သံဃာ၏ ဆုံးမမှုကိုခံယူပြီးနောက် ရာသက်ပန် ကျင့်သုံး ရမည့် ကျင့်ဝတ်မှာ ငါးပါးသီလ (သိက္ခာပုဒ်ငါးပါး) ဖြစ်၏။

- သရဏဂုဏ်သုံးပါးဆောက်တည်ရန်
- ၁။ ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။
ဓမ္မံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။
သံဃံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။
- ၂။ ဒုတိယဗ္ဗိ ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။
ဓမ္မံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။
သံဃံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။
- ၃။ တတိယဗ္ဗိ ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။
ဓမ္မံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။
သံဃံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။

သရဏဂုဏ်သုံးပါး၏အဓိပ္ပာယ်--

- ဗုဒ္ဓံ၊ မြတ်စွာဘုရားကို၊ သရဏံ၊ ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆာမိ၊ ဆည်းကပ်ပါ၏။
- ဓမ္မံ၊ တရားတော်မြတ်ကို၊ သရဏံ၊ ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆာမိ၊ ဆည်းကပ်ပါ၏။
- သံဃံ၊ သံဃာတော်မြတ်ကို၊ သရဏံ၊ ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆာမိ၊ ဆည်းကပ်ပါ၏။
- ဒုတိယဗ္ဗိ၊ နှစ်ကြိမ်မြောက်လည်း . . . . . ဂစ္ဆာမိ၊ ဆည်းကပ်ပါ၏။
- တတိယဗ္ဗိ၊ သုံးကြိမ်မြောက်လည်း . . . . . ဂစ္ဆာမိ၊ ဆည်းကပ်ပါ၏။

ခါးဝတ်ပုဆိုးကဲ့သို့ စောင့်ထိန်းရမည့်ငါးပါးသီလ

- ၁။ ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏိ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။
- ၂။ အဒိန္နာဒါနာ ဝေရမဏိ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။
- ၃။ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရာ ဝေရမဏိ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။
- ၄။ မုသာဝါဒါ ဝေရမဏိ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။
- ၅။ သူရာမေရယ မဒ္ဒပမာဒဋ္ဌာနာ ဝေရမဏိ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။

ပိဋကတ်သုံးပုံမှအပအခြားထင်ရှားသည့် ဗုဒ္ဓစာပေကျမ်းစာများ

ကထာဝတ္ထုပါဠိတော်

အသောကမင်းကြီးက သာသနာကို အကြမ်းအားဖြင့် သန့်စင်စေ ပြီးနောက် အရှင်မဟာမောဂ္ဂလိ ပုတ္တတိဿမထေရ်က ထပ်မံ၍ အနုစိတ်စစ်ဆေးကာ စင်ကြယ်စေ၏။ ထေရဝါဒမှ တစ်ပါးသော ဂိုဏ်းတို့၏ အယူဝါဒများ မှားယွင်းပုံကို အပြန်အလှန် အမေးအဖြေ အခြေအတင်ပြုလုပ်၍ ဝါဒတစ်ခုချင်းကို စိစစ်ဖယ်ထုတ်တော်မူခဲ့သည်။ ဤသို့အခြားဂိုဏ်းသားတို့၏ အယူဝါဒမှားယွင်း ပုံကို အရှင်မဟာမောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿက ထောက်ပြ ဝေဖန် သည့်ကျမ်းကိုကထာဝတ္ထုပါဠိတော်ဟု ခေါ်သည်။ သစ်ပင်၌ ပေါက်နေသော ကျီးပေါင်းများကိုခွါချ ပစ်သကဲ့သို့ မူရင်းဗုဒ္ဓဘာသာဖြစ်သော ထေရဝါဒ ပင်မကြီးအား တွယ်ကပ်လာသော ဆင်တူရိုးများတရားတရားကို ပယ်လှန်ခွါချသော ကျမ်းကြီးဖြစ်၏။

မိလိန္ဒပဉ္စာ

အသောကနိုင်ငံတော်ကြီး ပြိုကွဲပြီးနောက် ယောနကနှင့်ကသိုရ၊ ဂန္ဓာရကို ဆက်လက်အုပ်စိုးသော ဂရိမင်းဆက် ၃၀ -ခန့်မျှရှိသည့်အနက် သာသနာသက္ကရာဇ် ၅၀၀-၌ ပေါ်ထွန်းခဲ့သော မိလိန္ဒမင်းကြီးကား ပညာရှိဘုရင်တစ်ပါးဖြစ်၏။ ထိုမင်းသည် မိမိကိုယ်တိုင် မရှင်းလင်းသော အချက်များကို အရှင်နာဂသေဓန အမည်ရှိ ရဟန္တာမထေရ်မြတ်အား မေးမြန်းလျှောက်ထားသည်။ မထေရ်မြတ်သည် မင်းကြီး၏ သံသယများကို အချက်ကျကျပယ်ရှင်းရန် မေးခွန်းတိုင်းကို တိကျပြတ်သားစွာ ဖြေဆိုတော် မူခဲ့၏။ ထိုပညာရှိ မိလိန္ဒမင်းနှင့် အရှင်နာဂသိန်တို့၏ အမေးအဖြေကို မှတ်တမ်းတင်ထားသော ကျမ်းသည် မိလိန္ဒပဉ္စာကျမ်း မည်၏။

မိလိန္ဒပဉ္စာကျမ်းသည် ထေရဝါဒသာသနာ၌ ဘုရားဟောကျမ်း နှင့် တန်းတူပါဠိတော် စာရင်းဝင်ဖြစ်သည်။ အဋ္ဌကထာဋီကာ ဆရာကြီးများက ယင်းကျမ်းကို လေးစားခဲ့ကြရသည်။ ထို့ကြောင့် မိလိန္ဒပဉ္စာကျမ်းသည် ထေရဝါဒဂိုဏ်း၏ မူရင်းကျမ်းတစ်ဆူ သာဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူသင့်သည်။ ဤမိလိန္ဒပဉ္စာကျမ်းသည် အရှင်မဟာမောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿမထေရ်နှင့် အသောကမင်းကြီး တို့၏ ကိုးတိုင်းကိုးဋ္ဌာန သာသနာပြုလုပ်ငန်းမှ အသီးအပွင့် တစ်ခုဖြစ်လေသည်။

အဋ္ဌကထာ

(အဋ္ဌကထာ = ပါဠိတော်၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ပြကြောင်းစကား)

အဋ္ဌကထာဟူသည် မူရင်းအဋ္ဌကထာများနှင့် မြန်မာစသော ထေရဝါဒနိုင်ငံများတွင် ယခုပို့ချနေကြရသော အဋ္ဌကထာများဟူ၍ရှိပါသည်။ မူရင်းအဋ္ဌကထာများမှာ အရှင်မဟာကဿပစသော မထေရ်မြတ်တို့ ပဌမသံဂါယနာတင်တော်မူစဉ်ကပင် ပါဝင်ခဲ့ပါသည်။

ယခုပို့ချနေကြရသော အဋ္ဌကထာများကား ထိုကျယ်ဝန်းလှသော ရှေးအဋ္ဌကထာကြီးကို အကျဉ်းချုံး၍ စီရင်စေကာမူ လိုရင်းဖြစ်သော အဖွင့်တို့ကိုကား ပြင်ဆင်ခြင်းမရှိပါ။ ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ထုံးစံအတိုင်း မိမိတို့လက်လှမ်းမီရာ အဖြစ်အပျက်အကြောင်းအရာ ဝတ္ထုတို့ကိုသာ ထည့်သွင်းထားပါသည်။

ဋီကာ

အဋ္ဌကထာ၏ မရှင်းသောအချက်များကို ထပ်ဆင့်၍ ဖွင့်သောကျမ်းကို ဋီကာကျမ်းဟုခေါ်သည်။ ဋီကာကျမ်းပြု ဆရာများတွင် သီရိလင်္ကာမှ ရှင်အာနန္ဒာသည် အထူးထင်ရှား၏။ မြန်မာနိုင်ငံမှ ပညာရှိဆရာတော် အရှိုလည်း ဋီကာကျမ်းများကို ပြုစုကြရာတွင်ပါဝင်ကြပါသည်။

ရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသ၏ ကျမ်းစာများ

ပါဠိဘာသာဖြင့် အဋ္ဌကထာကျမ်းအများဆုံး ရေးသားပြုစုခဲ့သော ဆရာတော်မြတ် တစ်ပါးဖြစ်၏။ ဆရာမြတ်၏ မွေးရပ်စာတိုက်မသိရ။ ဗုဒ္ဓဂါယာနှင့် အရှေ့အိန္ဒိယ ဒေသ၌ အချိန်အတော်ကြာအောင် နေထိုင်ခဲ့၍ သီဟိုဠ်ရဟန်းတော်များနှင့် လွန်စွာရင်းနှီးသူဖြစ်၏။ ထိုအရှင်သည် သီဟိုဠ်ဘုရားဖူးများအတွက် ရည်မှန်း၍ သမုဒြက္က ဘုရင် (AD-၃၃၀-၃၈၀) ကတည်ဆောက်ခဲ့သော ပိပာကျောင်းတော်၌ သီတင်းသုံးခဲ့သောပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်သည်။ ထိုစဉ်ကသီဟိုဠ်ရဟန်းတော်များသည် ပါဠိဘာသာကို ကျမ်းကျင့်စွာ သုံးစွဲနေကြလျက်ရှိကြသည်။ ထိုအချိန်မှာ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၌ သက္ကတ **Sanskrit** ဘာသာကို အများကသုံးစွဲနေကြပြီ ပါဠိဘာသာကို အသုံးမပြုသလောက် ဖြစ်နေလေပြီ။ ရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသသည် သီဟိုဠ်ကျွန်းရှိ မဟာဝိဟာရ ကျောင်းတော် ၌ အချိန်အတော်ကြာအောင် သီတင်းသုံးနေထိုင် ခဲ့သေး၏။ ထိုကျောင်းတော်၌ရှိသော ဗုဒ္ဓကျမ်းစာများကို စေ့စပ်စုစည်းလေ့လာခဲ့ပြီး ပိဋကတ် သုံးပုံ၏ အနှစ်ချုပ်ဟု တင်စားပြောဆိုခြင်းခံရသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂကျမ်းကြီးကို ပါဠိဘာသာဖြင့် ရေးသားခဲ့သည်။

သူသည် ဝိနည်းပါဠိတော်၏အဖွင့်ကျမ်း အဘိဓမ္မာပါဠိတော်၏ အဖွင့်ကျမ်းများကို ရေးသားတော်မူခဲ့သည့် အပြင် ဓမ္မပဒ အဋ္ဌကထာ ဇာတကအဋ္ဌကထာ စသည်ကျမ်းများပါဝင်သည်။

ရှင်ဗုဒ္ဓဒတ္တ **Buddhadatta** ၏ ကျမ်းစာများ

အိန္ဒိယနိုင်ငံတောင်ပိုင်း ယခု ဥရဂပူရ (**Uragapura**) ဒေသ၌ မွေးဖွားခဲ့သော ရဟန်းတော် ဖြစ်သည်။ သူသည် သီဟိုဠ်ကျွန်း အနုရာပေရမြို့ရှိ မဟာဝိဟာရကျောင်းတော်၌ သီတင်းသုံးခဲ့သူဖြစ်သည်။ သီဟိုဠ် ကျွန်းမှ ပြန်လာပြီး ကာဗေရီမြစ်ကမ်းဘေး၌ အဘိဓမ္မာဝတာရ ကျမ်းကို ရေးသားပြုစုခဲ့၏။ ရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသ၏ လက်ရာများကို အခြေပြုရေးသားခြင်းဖြစ်သည်။

ရှင်ဓမ္မပါလရေးသားပြုစုသောကျမ်းများ

အိန္ဒိယနိုင်ငံတောင်ပိုင်းသားဖြစ်၏။ သူက ရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသ ဖွင့်ဆိုဖြစ်ခဲ့သော ပိဋကတ်တော်ကျမ်းများကို ထပ်ဆင့်ဖွင့်ဆိုရေးသား ခဲ့သော ဆရာတော်ဖြစ်သည်။ မူရင်းပါဠိတော်ကို အများနားလည်အောင် ရှင်းလင်းဖော်ပြထားသော ကျမ်းများဖြစ်၏။

သီဟိုဠ်ဆရာတော်များ ပြုစုရေးသားထားသောကျမ်းများ

သက္ကရာဇ် ၄-ရာစု ကုန်ခါနီးအချိန် သီဟိုဠ်ကျွန်းမှ မထေရ်ကြီးတစ်ပါး ရေးသားပြုစုခဲ့သော သီဟိုဠ်ဘာသာနာဝင်ကျမ်းဖြစ်သော ဒီပဝံသကျမ်း စသည် တို့မှာလည်း အရေးပါသော ဗုဒ္ဓဘာသာနာနှင့် ပတ်သက်သည့် ကျမ်းများ ဖြစ်ပါသည်။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်

ဝိသုဒ္ဓိမဂ် = နိဗ္ဗာန်ရကြောင်း အကျင့်လမ်း-ကျမ်း ပိဋကသုံးပုံ၏ အနှစ်အရသာအစုဖြစ်၏။ သင်္ဂါယနာသုံးတန်တင် ပိဋကသုံးပုံဟူသော ဘုရားစကားတော်၏ လိုရင်းအနှစ်သာရဖြစ်သော အနက်တို့ကို အကျဉ်းချုံး၍ ဖော်ပြထားသော ကြောင့် ဖြစ်သည်။

အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသမထေရ်မြတ်က မြတ်စွာဘုရားသခင် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပြီးနောက် ရာစုနှစ်အတွင်း (သာသနာနှစ် ၉၇၃-ခုနှစ်)က စီရင်တော်မူခဲ့သည်။ သီဟိုဠ်ကျွန်း အနုရာပေရမြို့ မဟာဝိဟာရကျောင်းတိုက် ၌။

- သူတော်ကောင်းတို့အား နိဗ္ဗာန်ကိုရကြောင်းဖြစ်သော အကျင့်ပင်ပတ်စွ၌ လမ်းမှန်ကို သိစေလိုခြင်း
- အရှင်သံဃပါလ မထေရ်က တောင်းပန်တိုက်တွန်းခြင်းတို့ကြောင့် စီရင်တော်မူခဲ့သည်။ ထက်မြက်နက်နဲလှန်မြန်သော ဉာဏ်ရည်ဉာဏ်စွမ်း အထူးနှင့်ပြည့်စုံသည့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အစစ်သော ကျမ်းများကို ပြုစုခဲ့သည်။

ပရိတ်ကြီး

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာ လူမျိုးတိုင်း ပရိတ်ကြီး ဟူသော စကားကို ကြားဖူးမည်။ အလှူဒါန ပြုလုပ်သည့်အခါ ဘုန်းတော်ကြီးများ ပရိတ်ခွတ်သည်ကို မကြာခဏကြားနားဖူးကြပါမည်။

ရုပ်ကွက်များအတွင်းရှိ ဓမ္မာရုံနှင့် ဧရပ်တန်ဆောင်းစသည်တို့၌လည်း လူကြီးလူငယ်များစုပေါင်း၍ ပရိတ်ခွတ်ဖတ်လေ့ရှိကြပါသည်။

ထို့ပြင် တစ်ဦးချင်း တစ်ယောက်ချင်းအနေဖြင့် တစ်သုတ်ဖြစ်စေ၊ နှစ်သုတ်ဖြစ်စေ၊ သုံးသုတ်ဖြစ်စေပရိတ်ကို နေ့စဉ်မပြတ်စွဲမြဲယုံကြည်စွာ ခွတ်ဖတ်နေကြသော လူပုဂ္ဂိုလ်တို့လည်း အမြောက်အမြားပင်ရှိပါသည်။ “ပရိတ်” ဟူသော စကားလုံးမှာ “ပရိတ္တ” ဟူသောပါဠိပုဒ်ကို မြန်မာမူပြုထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ မူရင်းအနက်မှာ “အကာအကွယ်” “အရံအတား” ဟူ၍ဖြစ်ပါသည်။

မြတ်စွာဘုရားသည် လူ့ နတ်၊ ဗြဟ္မာ သတ္တဝါတို့အား တရားဟော ကြားရာ၌ အခြေခံအားဖြင့် သစ္စာလေးပါး အမှန်တရားကို သိမြင်၍ အို၊ နာ၊ သေမှု ဆင်းရဲအစုတို့ဖြင့်ပြီးသော သံသရာဝင်ဆင်းရဲမှ လွတ်မြောက်ရေး ဟူသော “ဝိမုတ္တိ ရသ” ကိုသာ ဦးတည်ဟောကြားခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် မဟာကရုဏာတော်ရှင်ဖြစ်သော ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်သည် ကိုယ်တော်၏ မျက်မှောက်တွင် သတ္တဝါတို့ ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေကြရသော ဘေးအန္တရာယ် အမျိုးမျိုးတို့ကိုလည်း ဥပေက္ခာပြုလစ်လျူရှု၍ မနေခဲ့ပါ။ ပစ္စုပ္ပန်ဘေးအန္တရာယ်တို့မှ လွတ်မြောက်ရေးနှင့်လမ်းများကိုလည်း အခါအခွင့်အားလျော်စွာ ဟောကြားညွှန်ပြခဲ့ပါသည်။

ပရိတ်ကြီး ဟူသည် နိကာယ် ငါးရပ် ပိဋကတ် သုံးသွယ်တို့မှ ဘေးအန္တရာယ် ကာကွယ်တားဆီးရေးကို အညွှန်းပြုထားသော ဟောကြားချက်များဖြစ်ပါသည်။

ပရိတ်ကြီး ၁၁-သုတ်

မြန်မာနိုင်ငံ သာသနာ့သမိုင်းတွင် အလွန်ကျေးကျသော အချိန်ကာလ မှစ၍ ပရိတ်ကြီးစာရင်းတွင် ပါဝင်ခဲ့သော သုတ်များမှာ (၁၁)သုတ် ရှိပါသည်။ ထိုသုတ်များကို ပရိတ်ကြီးစာရင်း၌ ထည့်သွင်းထားခြင်းကား အကြောင်းမဲ့ မဟုတ်။ မိလိန္ဒပစ္စာကျမ်းနှင့် ရှင်မဟာဗုဒ္ဓဇောသ၏ အဋ္ဌကထာ အဆို အမိန့်များကို အထောက်အထားပြုလျက် ရေးပညာရှင်များက စီစဉ်သတ်မှတ်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

ပရိတ်ကြီး ၁၁-သုတ်မှာ အောက်ပါတို့ဖြစ်ကြပါသည်။

- ၁။ မင်္ဂလသုတ်
- ၂။ ရတနသုတ်
- ၃။ မေတ္တာသုတ်
- ၄။ ဓန္ဓသုတ်
- ၅။ မောရသုတ်
- ၆။ ဝဋ္ဋသုတ်
- ၇။ ဓမ္မေဂ္ဂသုတ်
- ၈။ အဋ္ဌာနာဠိယသုတ်
- ၉။ အင်္ဂါလိမာလသုတ်
- ၁၀။ ဗောဇ္ဈင်္ဂသုတ်
- ၁၁။ ပုဗ္ဗဏှသုတ်

ပရိတ်ခွတ်ခြင်းအစဉ်အလာ

ရှင်မဟာမောဂ္ဂလန်နှင့် ရှင်မဟာစန္ဒ တို့ နာမကျန်းဖြစ်နေကြစဉ် မြတ်စွာဘုရားက ဗောဇ္ဈင်္ဂသုတ်ကို ဟောကြားရာ မထေရ်နှစ်ပါးတို့မှာ ရျက်ချင်းပင် ရောဂါမှထမြောက်ခဲ့ကြကြောင်း မြတ်စွာဘုရားကိုယ်တော်တိုင် နာမကျန်းဖြစ်စဉ်ကလည်း ရှင်မဟာကဿပ ခွတ်ဆိုသော ဗောဇ္ဈင်္ဂသုတ်ကို နာကြားခြင်းဖြင့် ရောဂါမှ ထမြောက်တော် မူခဲ့ကြောင်း၊ အရှင် အင်္ဂါလိမာလ မထေရ် သည်လည်း မီးမဖွား နိုင်ဘဲဖြစ်နေသော အမျိုးသမီးထံသို့ သွား၍ “ယတောတံဘဂိနိ” အစရှိသော သစ္စာစကားကို မြွက်ဆိုခြင်းဖြင့် ချမ်းသာစွာ မီးဖွားစေ နိုင်ခဲ့ ကြောင်း ပိဋကတ် ကျမ်းဂန်တို့၌ ဖော်ပြချက် များ ရှိပါသည်။

ထိုကဲ့သို့သောအကြောင်း အတ္ထုပ္ပတ္တိတို့အရ မြတ်စွာဘုရားလက်ထက်ကပင် ပရိတ်ခွတ်ခြင်း အစဉ်အလာ ရှိခဲ့ကြောင်း သိရ ပါသည်။

သီရိမင်္ဂလာပရိတ်တော်

(ပရိတ်တော်ပေါင်း ၃၀-ပါးပါဝင်သော သီရိမင်္ဂလာ ပရတ္တပါဠိ)

မြတ်စွာဘုရားဟောကြားတော်မူအပ်သော ပိဋကတ်တော်ဝယ် သုတ်ဒေသနာတော်နှင့် ပရိတ်ဒေသနာတော် အများအပြားရှိသော်လည်း သင်္ဂါယနာတင် ရဟန္တာအရှင်ကြီးတို့နှင့် ပိဋကတ်အရာကျမ်းကျင်လိမ္မာတော် မူသော ဆရာတော်ကြီးအဆက်ဆက်တို့ ရွတ်ဘတ်သရဇ္ဈာယ်ကြသဖြင့် တန်ခိုးအာနုဘော်ကြီးမား၍ ထင်ရှားကျော်စောသော သုတ်တော်နှင့် ပရိတ်တော်တို့ကို ထုတ်နုတ်ပေါင်းစု၍ ထားပါသည်။

ပရိတ်တော်သုတ်

(၁) မင်္ဂလာသုတ်	(၁၆) ဣန္ဒြေပျူဟသုတ်
(၂) ရတနသုတ်	(၁၇) မဟာပျူဟသုတ်
(၃) မေတ္တသုတ်	(၁၈) တုဝေကသုတ်
(၄) ဓမ္မသုတ်	(၁၉) မဟာအာဇာနည်ယသုတ်
(၅) မောရသုတ်	(၂၀) အဘိဏှသုတ်
(၆) ဝဋ္ဋသုတ်	(၂၁) ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနသုတ်
(၇) ဓမ္မဝုဋ္ဌသုတ်	(၂၂) အနတ္တလက္ခဏသုတ်
(၈) အာဇာနည်ယသုတ်	(၂၃) ဓမ္မပဒပါဠိ
(၉) အင်္ဂုလိမာလသုတ်	(၂၄) မဟာသတ်ပဋ္ဌာနသုတ်
(၁၀) ဗောဇ္ဈင်္ဂသုတ်	(၂၅) ပဋ္ဌာနပစ္စယဒ္ဓေသ
(၁၁) ပုဗ္ဗကုသုတ်	(၂၆) ပဋ္ဌာန ပစ္စယနိဒ္ဓေသ
(၁၂) မဟာသမယသုတ်	(၂၇) ဗြဟ္မစာလသုတ်
(၁၃) သမ္မာပရိတ္တာဇနိယသုတ်	(၂၈) ဆဒိသာပါလသုတ်
(၁၄) ပုရာဘောဒသုတ်	(၂၉) စက္ကပရိတ္တသုတ်
(၁၅) ကလဟာဝါဒသုတ်	(၃၀) ပရိမိတ္တစာလသုတ်
	(၃၁) ဥပ္ပါတသန္တိ

ပရိတ်တော် (၃၁) မျိုးထားခြင်းမှာ ဘုံ (၃၁) ၌ ရှိသော သတ္တဝါအများတို့၊ ဘေးဥပဒ်အန္တရာယ်ကင်း၍ တိုးတက်ကြီးပွားရန် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုပရိတ်တော် (၃၁) မျိုးကို တနင်္ဂနွေနေ့၊ ကစ၍ စနေနေ့အထိ ရက်သတ္တတပတ်တွင် ပြီးဆုံးနိုင်ရန် ဝုနစ်ပိုင်းပိုင်း၍ တနေ့ တပိုင်း စီစဉ်ထား ပါသည်။

ပါဠိဘာသာ

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသက်တော်ထင်ရှားစဉ်က မဂတေတိုင်း၊ ကောသလတိုင်း စသော မဇ္ဈိမဒေသ၌ ပြည်သူအများ ပြောဆိုသုံးစွဲနေခဲ့သော ဘာသာကောင်း တစ်ခုရှိ၏။ ထိုကောင်းကို မဂတေတိုင်းသူပြည်သားတို့ သုံးစွဲသောကြောင့် မာဂဓီဘာသာဟု ခေါ်၏။ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ထိုမာဂဓီဘာသာဖြင့် တရားဟောတော်မူခဲ့သည်။

မြတ်စွာဘုရားဟောတော်မူသော စကားစဉ် ဒေသနာတော်အစဉ်ကို ပါဠိဟု ခေါ်သည်။

“ပါဠိ” ဟူသည် “အစဉ်အတန်း” ဟုဆိုလိုသည်။ မြတ်စွာဘုရား၏ စကားတော်ဒေသနာတော်အစဉ်သည် မာဂဓီဘာသာဖြင့် တည်ရှိ၍ ဘုရားဟော ဒေသနာတော်ကို ပါဠိဟု ခေါ်ရာမှ အချိန်ကြာသောအခါ မာဂဓီဘာသာကိုလည်း ပါဠိဘာသာဟု ခေါ်ကြလေသည်။ ထိုဘုရားဟောပါဠိဘာသာကို ထေရဝါဒဂိုဏ်းကြီးက ဤခေတ်တိုင်အောင် ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းလာခဲ့ရာ လွန်ခဲ့သော ၂၅၀၀-က မူရင်းအတိုင်း ဆက်လက်တည်ရှိနေသည်။

ပါဠိတော်ကို သက္ကတပြောင်းခြင်း

သဗ္ဗတ္ထဝါဒနှင့် မဟာသံဃိက ဂိုဏ်းစသည့်တို့သည် ဗြာဟ္မပုဏ္ဏားတို့ သဘောကျကျေနပ်မှုရှိစေရန် ပါဠိတော်၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ပြင်ဆင်ရ သာမက သက္ကတဘာသာဖြင့်သာ သင်ယူပို့ချ ဟောပြောကြလေတော့သည်။ ထို့ကြောင့် ပြောက်ပိုင်း ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ပါဠိတော် ကို သက္ကတဘာသာဖြင့် ရေးသားကြသည်။ တောင်ပိုင်း ဗုဒ္ဓဘာသာ (ထေရဝါဒ) ၏ ပါဠိတော်မှာ မူလအတိုင်း မာဂဓီဘာသာ (ပါဠိဘာသာ) ဖြင့် ဆက်လက်တည်ရှိလေသည်။